

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-157>

УДК 336.226.12:657.1

ПОРІВНЯЛЬНА ФІСКАЛЬНА ПАРАДИГМА ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК І КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКУ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ВИМІР

COMPARATIVE FISCAL PARADIGM OF CORPORATE INCOME TAX AND PROFIT TAX: ACCOUNTING AND ANALYTICAL DIMENSION

Краєвський Володимир Миколайовичдоктор економічних наук, професор,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3513-3666>**Скорик Марина Олегівна**кандидат економічних наук, доцент,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3291-706X>**Іванишина Ольга Степанівна**кандидат економічних наук, доцент,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4495-7475>**Kraevskiy Volodymyr, Skoryk Maryna, Ivanyshyna Olga**
State Tax University

У статті досліджено податок на прибуток підприємств і корпоративний податок як різні, але взаємопов'язані фіскальні парадигми в умовах трансформації міжнародного податкового середовища. Обґрунтовано, що в національній системі оподаткування прибутку домінує облікоцентризований підхід, за якого фінансовий результат є базовою категорією формування податкової бази, тоді як у країнах Європейського Союзу корпоративний податок функціонує в межах автономнішої інституційної логіки. Доведено, що book-tax differences мають різну фіскальну природу: в європейській моделі вони виконують переважно аналітичну функцію, а в національній – регуляторну. Показано, що еволюція податкового адміністрування та впровадження глобального мінімального оподаткування трансформують роль бухгалтерського обліку з інструмента фіскального контролю в ключовий елемент управління податковими ризиками. Обґрунтовано необхідність глибшої обліково-аналітичної та інституційної гармонізації системи оподаткування прибутку з європейською моделлю корпоративного податку.

Ключові слова: податок на прибуток підприємств; корпоративний податок; бухгалтерський облік; book-tax differences; податкове адміністрування; фіскальна парадигма; комплаєнс.

The purpose of the article is to substantiate the comparative fiscal paradigm of profit tax and corporate income tax through the accounting and analytical dimension in the context of institutional transformation of tax administration and global tax coordination. The research is based on an interdisciplinary approach combining accounting theory, institutional economics and fiscal analysis. Dialectical and comparative methods were used to identify contradictions between financial and tax accounting. The epistemological approach was applied to assess tax uncertainty and professional judgment, while analytical generalisation was used to interpret book-tax differences and tax administration models. It is determined that national profit tax systems remain accounting-centred, where financial results directly influence the tax base through regulatory adjustments. In contrast, corporate taxation in the EU demonstrates greater autonomy of the tax base and stronger institutional coordination. Book-tax differences perform different functions: regulatory in national systems and analytical in EU models. The evolution towards compliance-based tax administration transforms accounting from a control mechanism into an analytical infrastructure for tax risk management. The implementation of Pillar Two strengthens the role of standardized accounting data in corporate taxation. The novelty lies in conceptualising profit tax and corporate income tax as distinct fiscal paradigms rather than alternative technical mechanisms and in reinterpreting book-tax differences as indicators of institutional fiscal

tension. The results may be used to improve national tax policy through deeper accounting and analytical adaptation to EU corporate taxation standards. Effective harmonisation of profit taxation with EU corporate tax models requires institutional and analytical transformation of accounting systems under global minimum taxation. In this context, accounting information acquires the status of a key institutional mediator between national tax regulation and supranational fiscal coordination. This shift increases the analytical value of financial reporting for assessing effective tax burdens and fiscal sustainability. Consequently, the accounting and analytical dimension becomes a decisive factor in aligning national profit tax systems with modern EU corporate tax paradigms.

Keywords: corporate income tax; profit tax; accounting; book-tax differences; tax administration; fiscal paradigm; tax compliance.

Постановка проблеми. У сучасних умовах поглиблення євроінтеграційних процесів, цифровізації податкового адміністрування та трансформації міжнародної фіскальної архітектури податок на прибуток підприємств дедалі більше виходить за межі суто національного фіскального інструмента. Він набуває ознак складної обліково-аналітичної та інституційної конструкції, функціонування якої визначається взаємодією норм фінансового обліку, податкового законодавства та наднаціональних ініціатив у сфері корпоративного оподаткування. У цьому контексті особливої актуальності набуває порівняльний аналіз фіскальної парадигми податку на прибуток підприємств та корпоративного податку, сформованого в країнах Європейського Союзу.

Проблема полягає в наявності стійких протиріч між фінансовим і податковим обліком, що проявляються через механізм податкових різниць, а також у зростанні податкової невизначеності, зумовленої зміною підходів до адміністрування, імплементацією стандартів BEPS і глобального мінімального оподаткування. Для підприємств це означає підвищення ролі професійного судження бухгалтера, зростання комплаєнс-навантаження та необхідність адаптації облікових систем до нових фіскальних вимог. Для держави – потребу забезпечення балансу між фіскальною ефективністю, інвестиційною нейтральністю та міжнародною податковою координацією.

Зазначена проблематика безпосередньо пов'язана з ключовими науковими завданнями розвитку теорії бухгалтерського обліку й оподаткування, зокрема осмисленням інституційної природи корпоративного оподаткування та ролі обліку в формуванні податкової бази. Водночас вона має вагоме практичне значення для вдосконалення національної системи оподаткування прибутку в напрямі її гармонізації з європейськими фіскальними моделями та сучасними підходами до податкового адміністрування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове осмислення проблеми оподатку-

вання прибутку підприємств і корпоративного податку формується в межах кількох взаємопов'язаних дослідницьких площин: нормативно-облікової, фіскально-адміністративної та інституційно-філософської. Базовим підґрунтям для таких досліджень виступає податкове законодавство, яке визначає логіку трансформації фінансового результату у податковий прибуток і водночас фіксує межі втручання держави в облікову реальність підприємства [1]. У працях Волошенюка І., Ковача С. та Безверхого К. простежується прагнення удосконалити облікові процедури розрахунків з податку на прибуток та мінімізувати протиріччя між вимогами бухгалтерського обліку і фіскального контролю [2; 4].

Значна увага приділяється методологічним аспектам формування податкового прибутку з урахуванням міжнародних стандартів. Дослідження Шкуліпи Л. М. та аналіз положень МСБО 12 підкреслюють епістемологічну проблему податкового обліку, яка полягає в обмеженій визначеності знання щодо майбутніх податкових наслідків облікових оцінок [3; 20]. Болдовська К. розглядає податок на прибуток як особливу облікову категорію, у якій економічна сутність прибутку підпорядковується фіскально сконструйованій формі [5]. У цьому контексті податкові різниці постають як діалектичний механізм узгодження двох різних логік – економічної та податкової.

Окремий масив публікацій присвячений трансформації національної моделі оподаткування прибутку та пошуку альтернативних фіскальних рішень. Іванечко Ю. В. та Маркевич О. М. аналізують інноваційні підходи до механізму оподаткування, тоді як Разборська О. акцентує на концептуальних змінах, пов'язаних із переходом до податку на виведений капітал [6; 7]. Дослідження Латковської Т. А. та Валігури В. зосереджені на гармонізації податку на прибуток із правом ЄС і нових ініціативах корпоративного оподаткування, що відображає інституційну зміну фіскальної парадигми [8; 9]. У працях Бочарова К., присвячених імплементації плану

BEPS і глобального мінімального податку, аналізуються наслідки для бюджетної системи та податкового адміністрування [10; 11].

Міжнародні дослідження формують теоретичну основу порівняльного аналізу. Узагальнюючі огляди Хенлон М. та Гайтцман С. демонструють еволюцію наукових підходів до корпоративного оподаткування [12], тоді як праці Десая М. А. і Плеско Г. А. закладають концепт розривів між бухгалтерським і податковим прибутком як стійкого феномена [13; 14]. Емпіричні результати Абдул Вагаб та Голланд К. підтверджують персистентність таких розбіжностей у різних податкових юрисдикціях [13]. Водночас звіти ОЕСР та Європейської Комісії розкривають сучасні підходи до податкового адміністрування, комплаєнсу й ризик-менеджменту як інституційної відповіді на зростання фіскальної складності [15–17; 19], а Директива ЄС щодо глобального мінімального оподаткування фіксує нову нормативну реальність корпоративного податку [18].

Разом із тим, попри значну кількість досліджень, у науковому дискурсі залишається невирішеною проблема цілісного обліково-аналітичного осмислення податку на прибуток і корпоративного податку як різних, але взаємопов'язаних фіскальних парадигм. Недостатньо розкрито роль бухгалтерського обліку як медіатора між економічною сутністю прибутку та інституційною логікою наднаціонального оподаткування, що й зумовлює необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Мета статті полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні порівняльної фіскальної парадигми податку на прибуток підприємств і корпоративного податку в країнах Європейського Союзу через призму обліково-аналітичного виміру. Дослідження спрямоване на виявлення інституційних, методологічних і філософських відмінностей формування податкової бази, ролі бухгалтерського обліку як медіатора між економічною сутністю прибутку та фіскальним регулюванням, а також визначення невирішених проблем гармонізації національної системи оподаткування з європейськими моделями корпоративного оподаткування.

Методологічна основа дослідження ґрунтується на міждисциплінарному поєднанні економічної теорії оподаткування, концептуальних засад бухгалтерського обліку та інституційного аналізу фіскальних систем. У процесі дослідження використано діалектичний

метод для виявлення протиріч між фінансовим і податковим обліком, епістемологічний підхід – для аналізу невизначеності податкового знання та ролі професійного судження бухгалтера, а також інституціональний підхід – для оцінювання еволюції податкового адміністрування і комплаєнсу. Порівняльно-правовий та обліково-аналітичний аналіз застосовано для зіставлення національної моделі оподаткування прибутку з корпоративним оподаткуванням у країнах ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах сучасної фіскальної раціональності податок на прибуток підприємств і корпоративний податок дедалі більше розглядаються як елементи складної інституційної конструкції, у якій бухгалтерський облік, податкове регулювання та наднаціональні фіскальні ініціативи перебувають у постійній взаємодії. Англomовні наукові дослідження свідчать, що еволюція корпоративного оподаткування відбувається не лише через зміну ставок чи податкової бази, а передусім через трансформацію зв'язку між фінансовим і податковим прибутком. Зокрема, М. Хенлон і С. Гайтцман підкреслюють, що сучасні системи корпоративного податку формуються в умовах плюралізму наукових підходів, де облік і оподаткування виконують різні, але взаємодоповнювальні функції [12].

З філософської точки зору це означає існування дуалістичної онтології прибутку: з одного боку, як економічної категорії, що відображає результат господарської діяльності, а з іншого – як нормативно сконструйованої величини, призначеної для фіскального вилучення. Такий підхід ґрунтовно обґрунтований у працях М. А. Десая, який доводить, що розрив між бухгалтерським і податковим прибутком є закономірним наслідком різних цілей фінансової звітності та податкової політики, а не виключно результатом агресивного податкового планування [14]. Відповідно, корпоративний податок у країнах ЄС формується як відносно автономна система, що спирається на дані бухгалтерського обліку, але не отожднюється з ним.

Центральним обліково-аналітичним феноменом у цьому контексті виступають *book-tax differences*, які в англomовній літературі розглядаються як індикатор інституційної напруги між фінансовим і податковим регулюванням. Г. А. Плеско наголошує, що сталі розбіжності між бухгалтерським і податковим прибутком мають системний характер і відображають особливості побудови податкової

бази в різних юрисдикціях [15]. Емпіричні дослідження Абдул Вагаб та К. Голланд підтверджують персистентність таких розбіжностей у часі, що свідчить про їх структурну, а не ситуативну природу [13]. У цьому сенсі book-tax differences доцільно трактувати не як технічні коригування, а як аналітичний інструмент оцінювання фіскальної архітектури корпоративного податку.

Особливу роль у посередництві між двома системами відіграє МСБО 12 «Податки на прибуток», який пропонує концептуальний механізм узгодження фінансового та податкового обліку через визнання відстрочених податкових активів і зобов'язань [20]. Водночас, як зазначають Хенлон М. і Гайтцман С., навіть застосування міжнародних стандартів не усуває повністю епістемологічної невизначеності податкового результату, оскільки податкове законодавство зберігає автономію щодо визнання доходів і витрат [12].

Узагальнення цих підходів дозволяє систематизувати обліково-фіскальну дуальність прибутку в різних моделях корпоративного оподаткування (табл. 1).

Подальший розвиток корпоративного оподаткування в англomовних джерелах тісно пов'язується з еволюцією податкового адміністрування. Звіти ОЕСР акцентують на пере-

ході від контрольної-репресивної моделі до ризик-орієнтованого управління та кооперативного податкового комплаєнсу, у межах якого бухгалтерський облік трансформується з інструменту перевірки в інструмент прозорості та попередження податкових ризиків [15; 16]. Європейська Комісія, у свою чергу, розглядає управління податковими ризиками як ключовий елемент інституційної легітимності корпоративного податку [19].

Порівняльний аналіз цих підходів дозволяє виокремити дві принципово різні моделі адміністрування корпоративного податку, що мають різні обліково-аналітичні наслідки (табл. 2).

Нова фіскальна парадигма корпоративного податку в ЄС остаточно формується з упродовження глобального мінімального оподаткування (Pillar Two) та відповідної Директиви ЄС. Аналітичні матеріали ОЕСР наголошують, що ці ініціативи змінюють не лише рівень податкового навантаження, а й саму логіку визначення податкової бази, посилюючи роль стандартизованих бухгалтерських даних у розрахунку ефективної податкової ставки [17]. У результаті бухгалтерський облік набуває статусу ключового джерела інформації для наднаціонального фіскального контролю.

Таблиця 1

Обліково-фіскальна дуальність прибутку в моделях корпоративного оподаткування

Аналітичний вимір	Фінансовий прибуток	Податковий прибуток	Фіскально-інституційні наслідки
Ціль формування	Відображення економічної реальності	Фіскальне вилучення доходу	Подвійна логіка оцінки результатів
Нормативна основа	МСФЗ / національні стандарти	Податкове законодавство	Розрив між обліком і фіскальною раціональністю
Роль професійного судження	Визначальна	Обмежена	Підвищення податкових ризиків
Онтологічний статус	Економічна категорія	Нормативна конструкція	Трансформація сутності прибутку

Джерело: сформовано автором на основі [12; 14; 15; 20]

Таблиця 2

Моделі адміністрування корпоративного податку

Критерій	Контрольна модель	Комплаєнс-орієнтована модель
Фіскальна філософія	Примус і санкції	Довіра та співпраця
Роль обліку	Доказова база	Інструмент управління ризиками
Податкові ризики	Постфактум	Превентивні
Інституційний ефект	Конфлікт	Легітимність податку

Джерело: сформовано автором на основі [15; 16; 19]

Для України, де податок на прибуток підприємств зберігає тісний зв'язок із фінансовим результатом і значну роль податкових різниць, це створює якісно нові виклики гармонізації з європейською моделлю корпоративного оподаткування [1; 8; 11]. Узагальнені відмінності між цими фіскальними парадигмами наведено в таблиці 3.

Узагальнені в таблиці 3 відмінності між національною моделлю податку на прибуток підприємств і корпоративним податком у країнах Європейського Союзу свідчать про глибші, ніж суто нормативні, розбіжності у фіскальній філософії та інституційній логіці оподаткування. Якщо в українській практиці податок на прибуток залишається тісно інтегрованим у систему фінансового обліку, то в європейській парадигмі корпоративний податок дедалі більше функціонує як автономний інструмент наднаціонального регулювання, орієнтований на досягнення податкової нейтральності та запобігання ерозії бази оподаткування.

З обліково-аналітичної точки зору це означає зміну ролі бухгалтерського обліку: від механізму формування податкової бази до джерела стандартизованої інформації для оцінювання ефективної податкової ставки та податкових ризиків у межах міжнародних груп компаній. Така трансформація посилює значення аналітичної функції обліку, водночас зменшуючи його регуляторну залежність від національного податкового законодавства. У цьому контексті book-tax differences втрачають характер прямого інструменту коригування податкового прибутку та набувають статусу аналітичного показника, що використовується податковими адміністраціями для ризик-орієнтованого моніторингу.

Для України зазначені процеси створюють методологічну та практичну дилему. З одного боку, гармонізація з європейською фіскальною парадигмою потребує зменшення ролі податкових різниць як регуляторного меха-

нізму та посилення автономії податкової бази. З іншого – збереження облікоцентрованої моделі податку на прибуток обумовлює високий рівень податкової невизначеності, оскільки фінансовий результат залишається чутливим до професійного судження бухгалтера та облікових оцінок. Це підвищує комплаєнс-навантаження на підприємства та ускладнює інтеграцію в наднаціональні механізми оподаткування, зокрема в межах Pillar Two.

У філософському вимірі така ситуація відображає конфлікт між двома моделями фіскальної раціональності: національною, що ґрунтується на нормативному контролі бухгалтерського прибутку, та наднаціональною, орієнтованою на інституційну довіру, стандартизацію та координацію податкових систем. Саме в цій площині формується ключовий науковий результат дослідження – обґрунтування необхідності переходу від формальної гармонізації податкових норм до переосмислення ролі бухгалтерського обліку як аналітичного інструменту забезпечення фіскальної стійкості та міжнародної податкової сумісності.

Таким чином, подальший розвиток системи оподаткування прибутку підприємств в Україні має ґрунтуватися не лише на адаптації окремих елементів корпоративного податку ЄС, а й на трансформації обліково-аналітичної архітектури, що забезпечує формування податкової інформації в умовах зростаючої інституційної складності глобального оподаткування.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу сформулювати цілісне уявлення про податок на прибуток підприємств і корпоративний податок як різні, але взаємопов'язані фіскальні парадигми, що відображають відмінні підходи до ролі бухгалтерського обліку, податкового адміністрування та інституційної взаємодії між державою і бізнесом. Обґрунтовано, що в національній моделі оподаткування прибутку

Таблиця 3

Порівняльна фіскальна парадигма податку на прибуток та корпоративного податку в ЄС

Параметр	Податок на прибуток (Україна)	Корпоративний податок (ЄС)
Зв'язок з бухгалтерським обліком	Тісний	Опосередкований
Роль book-tax differences	Регуляторна	Аналітична
Модель адміністрування	Контрольно-фіскальна	Комплаєнс-орієнтована
Наднаціональний вплив	Обмежений	Визначальний

Джерело: сформовано автором на основі [1; 8; 15; 17; 18]

домінує облікоцентроване бачення, у межах якого фінансовий результат є базовою категорією формування податкової бази, а податкові різниці виконують регуляторну функцію прямого фіскального коригування. Натомість у країнах Європейського Союзу корпоративний податок функціонує в межах автономнішої інституційної логіки, де бухгалтерський облік слугує не стільки інструментом визначення податкового прибутку, скільки стандартизованим джерелом аналітичної інформації для оцінювання ефективного податкового навантаження та податкових ризиків.

Доведено, що феномен book-tax differences має різну економічну та фіскальну інтерпретацію залежно від моделі корпоративного оподаткування. У європейській парадигмі такі розбіжності переважно виконують аналітичну функцію, будучи індикатором інституційної напруги між фінансовим і податковим обліком та інструментом ризик-орієнтованого адміністрування. В українській практиці вони зберігають нормативно-регуляторний характер, що посилює залежність податкового результату від професійного судження бухгалтера та підвищує рівень податкової невизначеності. Це підтверджує наявність глибинних, а не лише формальних відмінностей у фіскальній філософії оподаткування прибутку.

У статті обґрунтовано, що еволюція податкового адміністрування в напрямі комплаєнс-орієнтованих моделей принципово змінює функціональне навантаження бухгалтерського обліку. Він трансформується з інструмента фіскального контролю в ключовий елемент аналітичної інфраструктури управління податковими ризиками та забезпечення інституційної довіри. Запровадження глобального

мінімального податку та правил Pillar Two остаточно закріплює цю тенденцію, інтегруючи бухгалтерський облік у наднаціональну систему корпоративного оподаткування й посилюючи вимоги до якості, зіставності та аналітичної придатності фінансової інформації.

Отримані результати дозволяють дійти висновку, що гармонізація національної системи оподаткування прибутку з європейською моделлю корпоративного податку не може обмежуватися адаптацією окремих нормативних положень. Вона потребує глибшої обліково-аналітичної та інституційної трансформації, спрямованої на переосмислення ролі бухгалтерського обліку в умовах глобалізації податкового регулювання та зростаючої фіскальної складності. Саме в цій площині формується ключовий науковий внесок статті – концептуалізація порівняльної фіскальної парадигми оподаткування прибутку через призму обліково-аналітичного виміру.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом впливу глобального мінімального оподаткування на методологію бухгалтерського обліку та практику визначення ефективної податкової ставки в багатонаціональних корпоративних групах. Окремого наукового осмислення потребує розроблення обліково-аналітичних інструментів інтеграції фінансової, податкової та управлінської інформації в системах комплаєнс-орієнтованого адміністрування. Перспективним також є дослідження можливостей трансформації ролі податкових різниць у національній системі оподаткування прибутку – від регуляторного механізму до аналітичного індикатора фіскальних ризиків – у контексті поступової адаптації до європейської фіскальної парадигми корпоративного оподаткування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змін. і доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 22.12.2025).
2. Волошенюк І. Є. Удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з податку на прибуток. *Ефективна економіка*. 2017. № 7. URL: <https://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5701> (дата звернення: 22.12.2025).
3. Шкуліпа Л. Методика визначення податкового прибутку згідно норм національного законодавства та МСБО 12 «Податки на прибуток». *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30, № 4. С. 182–194. DOI: <https://doi.org/10.35774/econp2020.04.182> (дата звернення: 22.12.2025).
4. Ковач С., Безверхий К. Облік і звітність розрахунків за податком на прибуток підприємства в умовах законодавчих змін. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 4. С. 34–43. URL: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?2_S21P03=FILA%3D&2_S21STR=boau_2015_4_6&C21COM=S&I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN (дата звернення: 22.12.2025).
5. Болдовська К. Теоретичні аспекти податку на прибуток підприємств як облікової категорії. *Економіка та суспільство*. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/882> (дата звернення: 22.12.2025).

6. Іванечко Ю., Маркевич О. Інноваційні підходи до механізму оподаткування прибутку підприємств в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 1. С. 31–40. URL: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?2_S21P03=FILA%3D&2_S21STR=boau_2014_1_5&C21COM=S&I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN (дата звернення: 22.12.2025).
7. Разборська О. Трансформаційні процеси справляння податку на прибуток у контексті переходу до податку на виведений капітал. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30, № 3. С. 90–100. DOI: <https://doi.org/10.35774/econp2020.03.090> (дата звернення: 22.12.2025).
8. Латковська Т. А. Напрями гармонізації податку на прибуток до вимог Європейського Союзу. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2021. Т. 28. С. 69–79. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/2f46b475-473e-4630-b729-eb3e49ea4381> (дата звернення: 22.12.2025).
9. Валігура В. Нові ініціативи ЄС у сфері гармонізації корпоративного оподаткування: імплікації для фінансової політики та адміністрування. *Економіка та суспільство*. 2025. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5513> (дата звернення: 22.12.2025).
10. Сутність імплементації плану BEPS для бюджетно-податкової системи України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/4309/4344/9981> (дата звернення: 22.12.2025).
11. Бочаров К. В. Перспективи запровадження глобального мінімального податку в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/338473> (дата звернення: 22.12.2025).
12. Hanlon M., Heitzman S. A Review of Tax Research. *Journal of Accounting and Economics*. 2010. Vol. 50, iss. 2–3. P. 127–178. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165410110000340> (date of access: 22.12.2025).
13. Abdul Wahab N. S., Holland K. The persistence of book-tax differences. *The British Accounting Review*. 2015. Vol. 47, iss. 4. P. 339–350. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2014.06.002> (date of access: 22.12.2025).
14. Desai M. A. The Divergence between Book Income and Tax Income. *Tax Policy and the Economy*. 2003. Vol. 17. P. 169–206. URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/tpe.17.20140508> (date of access: 22.12.2025).
15. OECD. *Tax Administration 2023: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies*. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/2023/09/tax-administration-2023_87655bc9.html (date of access: 22.12.2025).
16. OECD. *Co-operative Tax Compliance: Building Better Tax Control Frameworks*. Paris: OECD Publishing, 2016. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264253384-en> (date of access: 22.12.2025).
17. OECD. *Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy: Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two)*. Paris: OECD Publishing, 2021. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/12/tax-challenges-arising-from-digitalisation-of-the-economy-global-anti-base-erosion-model-rules-pillar-two_ee81a23/782bac33-en.pdf (date of access: 22.12.2025).
18. Council Directive (EU) 2022/2523 of 14 December 2022 on ensuring a global minimum level of taxation for multinational enterprise groups and large-scale domestic groups in the Union. *EUR-Lex*. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2523/oj/eng> (date of access: 22.12.2025).
19. European Commission. *Risk Management Guide for Tax Administrations*. Version 1.02. February 2006. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2016-09/risk_management_guide_for_tax_administrations_en.pdf (date of access: 22.12.2025).
20. International Accounting Standards Board. *IAS 12 Income Taxes*. IFRS. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-12-income-taxes/> (date of access: 22.12.2025).

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). Podatkovi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]: Law of Ukraine No. 2755-VI of December 2, 2010 (as amended). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 22 December 2025).
2. Volosheniuk, I. Ye. (2017). Udoskonalennia bukhgalterskoho obliku rozrakhunkiv z podatku na prybutok [Improvement of accounting for corporate income tax settlements]. *Efektivna ekonomika*, no. 7. Available at: <https://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5701> (accessed 22 December 2025).

3. Shkulipa, L. (2020). Metodyka vyznachennia podatkovoho prybutku zghidno norm natsionalnogo zakonodavstva ta MSBO 12 "Podatky na prybutok" [Methodology for determining taxable profit under national legislation and IAS 12 "Income Taxes"]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 30, no. 4, pp. 182–194. <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.182>
4. Kovach, S., Bezverkhyi, K. (2015). Oblik i zvitnist rozrakhunkiv za podatkom na prybutok pidpriemstva v umovakh zakonodavchych zmin [Accounting and reporting of corporate income tax settlements under legislative changes]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, no. 4, pp. 34–43. Available at: <https://www.irbis-nbuv.gov.ua> (accessed 22 December 2025).
5. Boldovska, K. (2021). Teoretychni aspekty podatku na prybutok pidpriemstv yak oblikovoi katehorii [Theoretical aspects of corporate income tax as an accounting category]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/882> (accessed 22 December 2025).
6. Ivanechko, Yu., Markevych, O. (2014). Innovatsiini pidkhody do mekhanizmu opodatkuvannia prybutku pidpriemstv v Ukraini [Innovative approaches to the mechanism of corporate income taxation in Ukraine]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, no. 1, pp. 31–40. Available at: <https://www.irbis-nbuv.gov.ua> (accessed 22 December 2025).
7. Razborska, O. (2020). Transformatsiini protsesy spravliannia podatku na prybutok u konteksti perekhodu do podatku na vyvedenyi kapital [Transformational processes of corporate income tax administration in the context of transition to a tax on withdrawn capital]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 30, no. 3, pp. 90–100. <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.090>
8. Latkovska, T. A. (2021). Napriamy harmonizatsii podatku na prybutok do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu [Directions of harmonization of corporate income tax with the requirements of the European Union]. *Naukovi pratsi Natsionalnogo universytetu "Odeska yurydychna akademiia"*, vol. 28, pp. 69–79. Available at: <https://dspace.onua.edu.ua> (accessed 22 December 2025).
9. Valihura, V. (2025). Novi initsiatyvy YeS u sferi harmonizatsii korporatyvnoho opodatkuvannia: implikatsii dlia fiskalnoi polityky ta administruvannia [New EU initiatives in the field of corporate tax harmonization: implications for fiscal policy and administration]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5513> (accessed 22 December 2025).
10. Sutnist implementatsii planu BEPS dlia biudzhethno-podatkovoi systemy Ukrainy [The essence of BEPS plan implementation for the budgetary and tax system of Ukraine]. (2024). *Investytsii: praktyka ta dosvid*. Available at: <https://www.nayka.com.ua> (accessed 22 December 2025).
11. Bocharov, K. V. (2025). Perspektyvy zaprovadzhennia hlobalnogo minimalnogo podatku v Ukraini [Prospects for the introduction of a global minimum tax in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu*. Available at: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/338473> (accessed 22 December 2025).
12. Hanlon, M., Heitzman, S. (2010). A review of tax research. *Journal of Accounting and Economics*, vol. 50, iss. 2–3, pp. 127–178.
13. Abdul Wahab, N. S., Holland, K. (2015). The persistence of book-tax differences. *The British Accounting Review*, vol. 47, iss. 4, pp. 339–350. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2014.06.002>
14. Desai, M. A. (2003). The divergence between book income and tax income. *Tax Policy and the Economy*, vol. 17, pp. 169–206.
15. OECD. (2023). *Tax administration 2023: Comparative information on OECD and other advanced and emerging economies*. Paris: OECD Publishing.
16. OECD. (2016). *Co-operative tax compliance: Building better tax control frameworks*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264253384-en>
17. OECD. (2021). *Tax challenges arising from the digitalisation of the economy: Global anti-base erosion model rules (Pillar Two)*. Paris: OECD Publishing.
18. Council Directive (EU) 2022/2523. (2022). On ensuring a global minimum level of taxation for multinational enterprise groups and large-scale domestic groups in the Union. *EUR-Lex*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu> (accessed 22 December 2025).
19. European Commission. (2006). *Risk management guide for tax administrations (Version 1.02)*. Available at: <https://taxation-customs.ec.europa.eu> (accessed 22 December 2025).
20. International Accounting Standards Board. *IAS 12 income taxes*. IFRS. Available at: <https://www.ifrs.org> (accessed 22 December 2025).

Дата надходження статті: 03.11.2025

Дата прийняття статті: 17.11.2025

Дата публікації статті: 24.11.2025